

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

НАПРЯМИ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ

В. В. Черкаска

0 0 0 0 0 0 ◀ 0

УДК 351

*В. В. Черкаска,
к. держ. упр.*

НАПРЯМИ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ

*V. Cherkaska,
PhD Public Administration*

AREAS OF INFLUENCE OF THE STATE ON THE DEVELOPMENT OF THE AGRARIAN SECTOR

Визначено, що основними з них на сьогоднішній день, а також на найближчу перспективу є: стабілізація, а потім прискорення розвитку агровиробництва; забезпечення продовольчої безпеки і на цій основі покращання продовольчого забезпечення населення; підтримка економічного паритету між сільським господарством та іншими галузями; зближення рівнів доходів і життя працівників сільського господарства та інших галузей національної економіки; захист вітчизняних товаровиробників у сфері агровиробництва.

Зазначено, що провідну роль у всій системі державного регулювання в країнах з розвинутою ринковою економікою належить підтримці рівня цін і цінової рівноваги. Розбалансування цінового механізму призводить до руйнівних наслідків, про що свідчить сумний досвід України.

Запропоновано застосовувати податки, як один з економічних методів управління і забезпечення взаємозв'язку загальнодержавних інтересів з комерційними інтересами підприємств і підприємств, незалежно від форм власності та організаційно-правових форм підприємства. Зазначено, що податки виконують чотири найважливіші функції: забезпечення фінансування державних витрат (фіскальна функція); державне регулювання економіки (регулююча функція); підтримка соціальної рівноваги шляхом зміни співвідношення між доходами окремих соціальних груп з метою згладжування нерівностей між ними (соціальна функція); стимулююча функція.

It is determined that the main ones for today, as well as for the near future, are: stabilization, and then accelerating the development of agricultural production; Ensuring food security and, on this basis, improving food security of the population; Support of economic parity between agriculture and other industries; The convergence of income levels and the lives of agricultural workers and other sectors of the national economy; Protection of domestic commodity producers in the field of agricultural production.

It is noted that the leading role in the whole system of state regulation in the countries with a developed market economy belongs to maintaining the level of prices and price equilibrium. The imbalance in the price mechanism results in devastating consequences, as evidenced by the sad experience of Ukraine.

It is proposed to apply taxes as one of the economic methods of management and to ensure the interrelation of national interests with the commercial interests of entrepreneurs and enterprises, regardless of the forms of ownership and organizational and legal forms of the enterprise. It is noted that taxes carry out four main functions: provision of financing of state expenditures (fiscal function); State regulation of the economy (regulatory function); Support of social equilibrium by changing the ratio between incomes of separate social groups in order to smooth the inequality between them (social function); Stimulating function.

Ключові слова: аграрний сектор, державне регулювання, агровиробництво, сільське господарство, податки, забезпечення фінансування державних, соціальна рівновага.

Keywords: agrarian sector, state regulation, agricultural production, agriculture, taxes, provision of state financing, social balance.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Державне регулювання розвитку аграрного сектору спрямоване на вирішення головних завдань, що стоять перед економікою аграрного сектору в той чи інший період її розвитку. Основними з них на сьогоднішній день, а також на найближчу перспективу є:

- стабілізація, а потім прискорення розвитку агровиробництва;
- забезпечення продовольчої безпеки і на цій основі покращання продовольчого забезпечення населення;
- підтримка економічного паритету між сільським господарством та іншими галузями;
- зближення рівнів доходів і життя працівників сільського господарства та інших галузей національної економіки;
- захист вітчизняних товаровиробників у сфері агровиробництва.

Державне регулювання розвитку аграрного сектору зводиться до наступних основних напрямків впливу з боку держави: ціноутворення, бюджетна та податкова політика, кредитна система, регулювання ринку продуктів страхування виробничої діяльності, регулювання з соціальної сфери, матеріально-технічного забезпечення.

В останні роки постійно піднімається питання про еквівалентність обміну, ціновому паритеті. Це основоположний принцип економіки, тим більше за ринкову. В умовах ринкової економіки механізм ціноутворення покликаний забезпечити: об'єктивний облік суспільно необхідних витрат праці і коштів на всіх етапах просування продукції, нормативів рентабельності, прибутку та тощо, оцінку кон'юнктури ринку; створення умов для конкуренції, при якій товаровиробники були б зацікавлені виробляти дешевшу продукцію високої якості, а посередники-підприємці в переробних галузях і торгівлі - збільшити масу прибутку за рахунок зниження ціни товару, а не підвищуючи її, як в даний час.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Вагомий внесок у дослідження проблем формування механізму державного регулювання розвитку аграрного сектору зробили вітчизняні вчені такі, як Л.М. Васильєва, А.Д. Діброва, М.Х. Корецький, Ю.Я. Лузан, О.М. Шпичак та інші науковців. Проте ефективні напрямки впливу держави на розвиток аграрного сектору вивчені недостатньо глибоко, тому вимагають додаткових наукових досліджень, що і зумовило вибір теми наукової статті.

Метою статті є дослідження впливу держави на розвиток аграрного сектору сучасних, виявлення основних особливостей, проблем функціонування та необхідності в державному регулюванні розвитку аграрного сектору України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Провідна роль у всій системі державного регулювання в країнах з розвинутою ринковою економікою належить підтримці рівня цін і цінової рівноваги. Розбалансування цінового механізму призводить до руйнівних наслідків, про що свідчить сумний досвід України.

Ціноутворення в умовах ринкової економіки є ключовою ланкою економічного механізму господарювання. Без відповідної системи цін і механізму їх утворення, що забезпечують еквівалентний обмін, дотримання вимог закону вартості та інших економічних законів, збалансованості попиту і пропозиції, формування та функціонування ринкових відносин неможливо [5, С.6]. Тому проблема вдосконалення ціноутворення, при переході до використання ринкового механізму, набуває ключового значення.

Ціни на сільськогосподарську продукцію виконують такі важливі функції: облікову, стимулюючу і перерасподільчу.

Облікова функція цін полягає в тому, що ціни лежать в основі всіх планових і фактичних показників. Без них неможливо обчислення таких важливих економічних показників як собівартість, вартість валової продукції, чистий дохід, прибуток та тощо.

Облікова функція цін полягає в тому, що ціни повинні покривати суспільно-необхідні витрати на виробництво продукції і забезпечити оптимальний рівень рентабельності.

Стимулююча функція полягає в тому, що від рівня цін залежить реалізація економічних інтересів сільськогосподарських підприємств, окремих працівників у збільшенні виробництва продукції, підвищення її якості, зниження собівартості. Інакше кажучи, ціни повинні встановлюватися так, щоб сільськогосподарські підприємства, розташовані влюбій природно-економічній зоні, що займаються виробництвом будь-якого продукту були в рівній мірі зацікавлені в виконанні державного замовлення на закупівлю сільськогосподарської продукції та раціональне використання виробничого потенціалу.

Суть перерозподільної функції полягає в тому, що ціни є важливим важелем перерозподілу ресурсів на кожному етапі розвитку між АПК і іншими галузями.

Роль цін на продукцію сільськогосподарських товаровиробників на даному етапі двояка. Ціни повинні, з одного боку, виступати гарантом прибутковості, з іншого - стимулювати ефективне сільськогосподарське виробництво.

Цінове регулювання спрямоване не тільки на рішення внутрігосподарчих проблем. Його механізм в розвинених країнах працює і у не торговій сфері і задіяний, перш за все, з метою захисту вітчизняних ринків, вітчизняного виробництва від дешевої імпортової продукції.

Серед безлічі економічних важелів, за допомогою яких держава впливає на ринкову економіку, важливе місце займають податки. В умовах ринкових відносин, і особливо в перехідний до ринку період, податкова система є одним з найважливіших економічних регулюючих фінансово-кредитного механізму державного регулювання розвитку аграрного сектору [3, С. 125]. Держава широко використовує податкову політику в якості визначеного регулятора впливу на негативні явища ринку. Від того, наскільки правильно побудована система оподаткування, залежить ефективне функціонування всього народного господарства.

Застосування податків є одним з економічних методів управління і забезпечення взаємозв'язку загальнодержавних інтересів з комерційними інтересами підприємців і підприємств, незалежно від форм власності та організаційно-правових форм підприємства. За допомогою податків визначаються взаємовідносини підприємців, підприємств усіх форм власності з державними і місцевими бюджет банками. За допомогою податків регулюється зовнішньоекономічна діяльність, включаючи залучення іноземних інвестицій, формується госпрозрахунковий дохід і прибуток підприємця. За допомогою податків держава отримує в своє розпорядження ресурси, необхідні для виконання своїх суспільних функцій. За рахунок податків фінансуються також витрати по соціальному забезпеченню, які змінюють розподіл доходів [2, С. 42].

Податки з'явилися з поділом суспільства на класи і виникненням держави. В історії розвитку суспільства ще жодна держава не змогла обійтися без податків, оскільки для виконання своїх функцій по задоволенню колективних потреб йому потрібні певна сума грошових коштів, які можуть бути зібрані тільки за допомогою податків.

Будучи інструментом перерозподілу, податки покликані гасити виникаючі збої в системі розподілу і стимулювати (або стримувати) людей у розвитку тієї чи іншої форми діяльності. Тому податки виступають найважливішою ланкою фінансової політики держави в сучасних умовах. Головні принципи оподаткування - це рівномірність і визначення. Рівномірність - це єдиний підхід держави до платників податків, з точки зору загальності, єдності правил, а так само рівній мірі збитку, який несе платник податків. Сутність полягає в тому, що порядок оподаткування встановлюється заздалегідь затак що розмір і термін сплати податку відомий завчасно [1, с.104].

Соціально-економічна сутність, внутрішній зміст податків проявляється через їх функції. Податки виконують чотири найважливіші функції:

- забезпечення фінансування державних витрат (фіскальна функція);
- державне регулювання економіки (регулююча функція);
- підтримка соціальної рівноваги шляхом зміни співвідношення між доходами окремих соціальних груп з метою згладжування нерівності між ними (соціальна функція);
- стимулююча функція [4, С. 198].

У всіх державах, при всіх суспільних формаціях податки в першу чергу виконували фіскальну функцію вилучення частини доходів підприємств і громадян для утримання державного апарату, оборони країни і тієї частини невиробничої сфери, яка не має власних джерел доходів.

Податків належить вирішальна роль у формуванні доходної частини державного бюджету. Важливу роль відіграє функція, без якої в економіці, що базується на товарно-грошових відносинах, не можна обійтися - регулююча. Ринкова економіка в розвинених країнах - це регульована економіка. Уявити собі ефективно функціонуючу ринкову економіку, не регульовану державою, неможливо. Інша річ - як вона регулюється, якими способами, в яких формах. Тут можливі варіанти, але які б не були ці форми і методи, центральмісце в самій системі регулювання належить податкам. Маневруючи податковими ставками, пільгами і штрафами, змінюючи умови оподаткування в розрізі окремих вводячи одні і скасовуючи інші податки, держава створює умови для прискореного розвитку певних галузей і виробництв, сприяє вирішенню актуальних для суспільства проблем.

Соціальна або перерозподільна функція податків. За допомогою податків у державному бюджеті концентруються кошти, що спрямовуються потім на рішення народногосподарських проблем, як виробничих, так і соціальних, фінансування крупних міжгалузевих, комплексних цільових програм - науково-технічних, економічних та ін.

В сучасних умовах значні кошти з бюджету повинні бути спрямовані на розвиток сільськогосподарського виробництва, відставання якого найбільш болісно відбивається на стані всієї економіки і життя населення. Перерозподільна функція податкової систем и але сит яскраво виражений соціальний характер. Відповідним чином по строєна податкова система дозволяє надати ринковій економіці соціально спрямованість, як це зроблено в Німеччині, Швеції та багатьох інших країнах [6, С. 152]. Це досягається шляхом встановлення прогресивних ставок податку, напрямки значної частини бюджетних коштів на соціальні потреби населення, повного або часткового звільнення від податків громадян, які потребують соціального захисту.

Стимулююча функція податків. За допомогою податків, пільг і санкцій держава стимулює технічний прогрес, збільшення числа робочих місць, капітальні вкладення в розширення виробництва та ін.

Таким чином, податки, як і вся податкова система, є потужним інструментом регулювання економіки в умовах ринку.

Розвиток нормальних ринкових відносин обумовлює особливу роль кредиту як найважливішого важеля державного регулювання. Кредитна система має велике значення для аграрного сектору, який поки досліджує нестачу оборотних коштів.

Разом з іншими економічними важелями кредит покликаний зайняти ключове положення в стимулюванні виробництва і зміцнення взаємовигідних зв'язків між усіма підрозділами АПК, так як сільське господарство не може функціонувати без залучення позикових коштів.

Ринкові умови господарювання з широким аспектом товарно- грошових відносин вимагають безперервного кругообігу засобів і формування в оптимальних пропорціях основних і оборотних фондів, їх най більш раціонального і ефективного використання з метою отримання максимального доходу. Певною мірою, цьому має сприяти кредит.

Висновки. Сучасна сутність сільськогосподарського кредиту розкривається за допомогою його основних функцій (розподільчої, емісійної, контрольної); принципів кредитування (строковості, зворотності, платності, забезпеченості); у взаємозв'язку з іншими економічними категоріями (грошима, фінансами, ціною).

Об'єктивність освіти, існування і використання позичкового капіталу і конкретної форми його руху - капіталу викликається необхідністю: подолання суперечностей між постійним утворенням де ніжних резервів і повним їх застосуванням для потреб відтворення забезпеченням безперервного процесу кругообігу капіталу в умовах функціонування численних галузей і їх структур з різною тривалістю виробничого циклу.

Перехід до ринкової економіки, розвиток різноманітних форм власності, необхідності активізації товарно-грошових відносин вимагає вироблення нових підходів до кредитного обслуговування аграрного сектору. Активний розвиток отримують всі форми і функції кредиту. Разом з іншим і економічними важелями кредит і кредитна система покликані зайняти ключове положення в стимулюванні виробництва і зміцнення взаємозв'язок вигідних зв'язків між усіма підрозділами АПК.

Державне регулювання розвитку аграрного сектору в умовах ринкової економіки має не тільки економічний характер, а і конкретну соціальну орієнтацію.

Соціальний розвиток є одним з найважливіших умов забезпечення продовольчої безпеки України. Соціальна програма розвитку економіки аграрного сектору повинна бути комплексною, охоплювати всі сторони життя людини, умови праці та побуту, освіту, культуру, медичинське обслуговування.

Мета таких програм - максимальне використання соціальних факторів для підвищення ефективності виробництва, перш за все для поліпшення використання трудових ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Васильєва Л.М. Удосконалення механізму державного регулювання регіональних агропромислових комплексів (міжрегіональна модель) / Л. М. Васильєва // Економіка та держава. — 2011. — № 8. — С.102—106.
2. Гайдук В.И. Проблемы и перспективы развития предпринимательской деятельности предприятий АПК: учеб. пособие / В.И. Гайдук. — Краснодар: ВНИЭТУСХ, 2000. — 51 с.
3. Діброва А.Д. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва: теорія, методологія, практика: монографія / А.Д. Діброва. — К.: Формат, 2008. — 488 с.
4. Корецький М.Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці / М.Х. Корецький. — К.: Видво УАДУ, 2002. 260 с.
5. Лузан Ю.Я. Розвиток державної підтримки аграрного сектору України в умовах членства в СОТ / Ю.Я. Лузан // Облік і фінанси АПК. — 2008. — № 3. — С. 4 — 10.
6. Шпичак О.М. Економічні механізми державного регулювання ринків сільськогосподарської продукції та їх проблеми / О.М. Шпичак // Економіка АПК. — 2001. № 2. — С. 150—155.

References.

1. Vasil'ieva, L.M. (2011), "Improving the mechanism of state regulation of regional agriculture (interregional model)", *Economy and State*, vol. 8, pp. 102—106.
2. Hajduk, V.Y. (2000), *Problemy y perspektivy razvytyia predprynimatel'skoj deiatel'nosti predpriyatij APK*, Problems and prospects of business development of agricultural enterprises], RSRIELMA, Krasnodar, Russia.
3. Dibrova, A.D. (2008), *Derzhavne rehuliuвання sil'skohospodars'koho vyrobnytstva: teoriia, meto0 dolohiia, praktyka*, State regulation of agricultural production: the theory, methodology, practice], Format, Kiev, Ukraine.
4. Korets'kyj, M.Kh. (2000), *Derzhavne rehuliuвання ahrarnoi sfery u rynkovij ekonomitsi*, State regulation of agrarian sector in a market economy], UADU, Kyiv, Ukraine.
5. Luzan, Yu.Ya. (2008), "Development of the state support of the agrarian sector of Ukraine in the conditions of WTO membership", *Accounting and finance APK*, vol. 3, pp. 4—10.
6. Shpychak, O.M. (2001), "Economic mechanisms of state regulation of agricultural markets and their problems", *Ekonomika APK*, vol. 2, pp. 150—155.

Стаття надійшла до редакції 18.12.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Вропу